

Liikunta & Tiede julkaisee vertaisarvioituja tutkimusartikkeleita painettuna ja verkkosivuilla, joilla ovat luettavissa kaikki artikkelit vuodesta 2008.

Käsikirjoituksia otetaan arviointiprosessiin kaksi kertaa vuodessa: tämän vuoden jättöajat ovat 31.3.2021 ja 30.9.2021. Kirjoitusohjeet ja arviointiprosessin kuvaus ovat luettavissa osoitteessa www.lts.fi.

Käsikirjoitusten arvioinnista vastaa toimitusryhmä, johon kuuluvat Sanna Palomäki (päätoimittaja), Katja Borodulin, Hannu Itkonen, Kari L. Keskinen, Jouko Kokkonen (toimittaja), Tiina Kujala ja Kati Lehtonen.

VERTAISARVIOITU
KOLLEGIALT GRANSKAD
PEER-REVIEWED
www.tsv.fi/tunnus

URHEILU-URAN YHDISTÄMINEN KOULUTUKSEEN: KAKSOISURAYMPÄRISTÖT JA URHEILULUKIOIDEN MENESTYSTEKIJÄT SUOMESSA

Aku Nikander, LitM, Jyväskylän yliopisto. **Milla Saarinen**, LitM, Jyväskylän yliopisto. **Kaisa Aunola**, PsT, Jyväskylän yliopisto. **Sami Kalaja**, LitT, EduFutura. **Tatiana V. Ryba**, FT, Jyväskylän yliopisto/ Psykologian laitos. PL 35, 40014 Jyväskylän yliopisto. Sähköposti: tatiana.ryba@ju.fi (yhteyshenkilö).

TIIVISTELMÄ

Nikander J. A. O., Saarinen M., Aunola K., Kalaja S. & Ryba T.V. 2021. Urheilu-uran yhdistäminen koulutukseen: Kaksoisuraympäristöt ja urheilulukioiden menestystekijät Suomessa. Liikunta & Tiede 58 (1), 77–85.

Eurooppalaisessa urheilupolitiikassa on viime vuosikymmenten aikana kasvavassa määrin pyritty tukemaan urheilu-uran yhdistämistä opiskeluun ja työuraan. Erasmus+ projektin “Ecology of Dual Career” (ECO-DC, 2017) tutkimusryhmän määritelmän mukaan tämä urheilun ja koulutuksen/työn yhdistävä kaksoisuraa tukeva kehitysympäristö (*Dual Career Development Environment*, DCDE) on tarkoituksenmukaisesti kehitetty järjestelmä, joka pyrkii auttamaan urheilijoita tavoitteellisen urheilu-uran ja opiskelun tai työn yhdistämisessä (Morris ym. 2020). Tässä tutkimuksessa kuvataan suomalaiset kaksoisuran kehitysympäristöt sekä selvitetään kyselytutkimuksen avulla kehitysympäristöjen erilaisten menestyspiirteiden esiintymistä suomalaisissa urheilulukioissa.

Suomalaisia kaksoisuraympäristöjä tunnistettiin yhteensä 12. Ne voitiin luokitella kolmeen erilaiseen kategoriaan: koulutus-pohjaisiin, urheilupohjaisiin ja työelämäpohjaisiin. Suomalaisen urheilulukioiden, joita voidaan pitää koulutus-pohjaisina kaksoisuran kehitysympäristöinä, menestystekijöitä tutkittiin kyselytutkimuksella, johon osallistui 21 opiskelijaurheilijaa ja 48 opiskelijaurheilijoiden tukiryhmään kuuluvaa henkilöä (esimerkiksi opettaja, valmentaja, rehtori, fysioterapeutti). Urheilulukioiden menestystekijöiksi tunnistettiin erityisesti opiskelun ja urheilun yhdistämisessä auttava tukiryhmä, asiantuntijapalveluiden hyvä saatavuus, voimaannuttava lähestymistapa henkilökohtaiseen kehittämiseen sekä joustavat kaksoisuraratkaisut. Tukiryhmä arvioi kokonaisvaltaisen lähestymistavan opiskelijaurheilijan elämään, joustavien kaksoisuraratkaisujen mahdollistamisen sekä opiskelijaurheilijoiden mielenterveydestä ja hyvinvoinnista huolehtimisen esiintyvän urheilulukioissa vahvemmin kuin mitä opiskelijaurheilijat arvioivat.

Avainsanat: urheilijan kehitys, kaksoisura, urheilulukiot, arviointi

ABSTRACT

Nikander J. A. O., Saarinen M., Aunola K., Kalaja S. & Ryba T.V. 2021. Integrating an athletic career with school in Finland: Dual career environments and success factors of sport high schools. Liikunta & Tiede 58 (1), 77–85.

The European sport policy has been focused on fostering links between sport and education systems with the aim to establish an integrated dual career pathway for athletes who attempt to combine their athletic careers with education or work. Partners of the collaborative Erasmus+ sport project entitled “Ecology of Dual Career” (ECO-DC) conceptualized dual career development environments (DCDEs) as purposefully developed systems that aim to facilitate athletes’ investment in combining their competitive sporting career with education or work, and, therefore include both (sporting and educational or vocational) career aspects within them (Morris et al. 2020). The current study drew on national data with the aims to identify the different types of DCDEs in Finland and to evaluate the prevalence of different DCDE success features in Finnish sports high schools.

Twelve types of DCDEs were identified which can be categorized into sports based, education based and work-based environments. To evaluate success features of the sports high school’s environment, 48 support staff members (e.g., teachers, coaches, principals, physiotherapists) and 21 student-athletes participated in the online survey. Strengths of the Finnish sports high schools, as evaluated by the support staff and student-athletes, were dual career support team, access to expert support, empowerment approach and flexible dual career solutions. The support staff evaluated the whole person approach, flexible dual career solutions and care of dual career athletes’ mental health and well-being higher compared to student-athletes’ evaluations.

Keywords: Athlete development, dual career, sports high schools, assessment

TAUSTA

Urheilijan kaksoisuralla tarkoitetaan urheilu-uran yhdistämistä opiskeluun tai työhön (Stambulova ym. 2020). Onnistuneen kaksoisuran on ajateltu mahdollistavan yksilön täyden potentiaalin saavuttamisen elämässä, turvaavan urheilijoiden hyvinvointia ja helpottavan urasiirtymää (Euroopan komissio 2012; Henry 2013; Stambulova ym. 2020). Niin eurooppalaisessa kuin suomalaisessakin kontekstissa koulutus- ja urheiluympäristöt ovat perinteisesti olleet erillään urheiluseurojen vastatessa tavoitteellisen kilpaurheilun organisoinnista ja koulutusympäristöjen opinnoista. Keskeinen kysymys eurooppalaisessa urheilupolitiikassa ja -tutkimuksessa onkin viime aikoina ollut se, kuinka nuorten urheilijoiden urheilullinen kehitys, yksilöllinen kasvu, hyvinvointi ja yhtäläiset oikeudet niin koulutukseen kuin urheiluun voitaisiin turvata erilaisilla kaksoisurapoluilla (Henry 2013). Ryba ym. (2016b) avasivat katsauksessaan kaksoisuratumuksen tilannetta Suomessa sekä esittelivät suomalaisen version huippu-urheilijan uramallista. Katsauksensa pohdinnassa he nostivat esille kysymyksen siitä, minkälaisia mahdollisuuksia nuorilla urheilijoilla on valita oman kiinnostuksensa mukaisia koulutus- ja urapolkuja sekä rajoittuvatko polut vain muutamaannalla annettuun vaihtoehtoon.

Stambulovan ja Wyllemanin (2019) mukaan keskeinen puute eurooppalaisessa kaksoisuratumuksessa on kokonaisvaltaisen koko kehitysympäristön huomioivan näkökulman puuttuminen. Urheilupsykologian teoreettiseksi viitekehikseksi on tämän tutkimuksellisen aukon täyttämiseksi hyväksytty holistis-ekologinen lähestymistapa (*Holistic Ecological Approach*, HEA) (Henriksen & Stambulova, 2017). HEA siirtää huomion yksilöllisistä tekijöistä kehitysympäristöön sisältäen niin urheilun, opiskelun kuin yksityiselämän. Kaksoisuran kehitysympäristöllä (*Dual Career Development Environment*, DCDE) tarkoitetaan koulutuksellista tai ammatillista järjestelmää (esimerkiksi Suomessa urheilulukiot), joka pyrkii auttamaan urheilijaa tavoitteellisen urheilu-uran ja opiskelun tai työn yhdistämisessä (Morris ym., 2020).

Henriksen ym. (2020) tutkivat HEA:n avulla urheilijastävällistä tanskalaista yliopistoa ja nostivat esille menestyksekkään kaksoisuran kehitysympäristön piirteiksi muun muassa kaksoisuraa koordinoivan tukiryhmän olemassaolon, kommunikaation eri toimijoiden välillä, opiskelijaurheilijoiden kaksoisurataitojen kehittämisen, joustavuuden urheilun ja opiskelun yhdistämisessä sekä roolimallien kannustavan asenteen kaksoisuraa kohtaan. Lisäksi Erasmus+ projektin (ECO-DC, 2017) tutkimusryhmä tutki HEA:n avulla eri kaksoisuran kehitysympäristöjä Euroopassa (Ruotsi, Suomi, Belgia, Espanja, Tanska, Iso-Britannia ja Slovenia) ja määrittä tämän pohjalta kymmenen kaksoisuran kehitysympäristön menestyspiirrettä (Taulukko 1) sekä kehitti kehitysympäristöjen toimintaa arvioivan kyselyn. Kaksoisuran kehitysympäristön menestyspiirteet ovat tekijöitä, jotka auttavat ja ohjaavat menestyksekkään kaksoisuraympäristön rakentamisessa ja toiminnan ylläpitämisessä.

Samainen tutkimusryhmä tutki eurooppalaisia kaksoisuraympäristöjä tunnistaen kahdeksan erilaista kaksoisuran kehitysympäristöä (Morris ym. 2020): (1) urheiluyhteiset oppilaitokset, jotka tukevat huippu-urheilua mahdollistamalla urheiluharjoittelun osana koulupäivää/muuta opetussuunnitelmaa, (2) urheiluooppilaitokset, jotka tarjoavat tukea sekä urheiluun että opiskeluun (esimerkiksi urheiluvalmennus osana tutkintoa), (3) yhdistetty kaksoisurajärjestelmä, joka pyrkii mahdollistamaan opiskelun ja urheilun yhdistämisen (esimerkiksi urheiluakatemit), (4) kansalliset urheiluohjelmat, jotka tarjoavat opiskelu-

mahdollisuuksia sekä ura- ja opintoneuvontaa urheiluympäristössä, (5) Puolustusvoimat, joka on työelämäpohjainen ohjelma, (6) pelaajajhdistykset, jotka tarjoavat ohjausta opiskelun ja ammatillisten koulutusten suhteen rekisteröityneille jäsenilleen, (7) urheiluystävälliset yliopistot, jotka tarjoavat urheilijoille akateemista joustavuutta harjoitella ja kilpailla omassa urheiluympäristössään ja (8) ammattilaisseurojen ohjelmat, jotka tarjoavat tukea opiskeluun ja työelämän tavoitteisiin.

Kaksoisuran onnistumisen kannalta tärkeässä roolissa ovat sekä yksilöön että ympäristöön liittyvät tekijät. Aikaisempi kirjallisuus koskien yksilöllisiä tekijöitä nostaa esille, kuinka tärkeää on tarkastella urheilijoiden kehitystä kokonaisvaltaisesti elämänkaaren näkökulmasta (Wylleman ym. 2013). Tämä lähestymistapa huomioi urheilijana kehittymisen lisäksi myös akateemisen, ammatillisen, psykologisen, psykososiaalisen sekä taloudellisen kehityksen. Huomioitaessa nämä tekijät voidaan pyrkiä välttämään niitä haasteita, joita voi esiintyä yksinomaan urheilu-uraan keskittyttäessä, kuten pelkän urheilijan identiteetin omaksuminen, mielenterveyden ongelmat tai vaikeudet sopeutua urheilu-uran jälkeiseen elämään (Koivusalo ym. 2018; Stambulova ym. 2020). Onnistuneen kaksoisuran kannalta yksilöllisiä valmiuksia ovat esimerkiksi urasuunnitteluun liittyvät valmiudet (De Brandt ym. 2018), urheilija- ja opiskelijaidentiteetin tasapaino (Stambulova ym. 2015) ja motivaatio molempia uria kohtaan (Aunola ym. 2018; Lupo ym. 2015).

Vaikka opiskelijaurheilijoilla olisi riittävät yksilölliset taidot ja osaaminen menestyksekkääseen kaksoisuraan, vaikuttaa myös ympäristö, jota he eivät voi kontrolloida, kaksoisuran onnistumiseen. Esimerkiksi valmennuksen laatu, kulttuuri, yhteistyö ja työnjako ympäristössä sekä usko koulutuksen tärkeyteen ympäristössä vaikuttavat kaksoisurien onnistumiseen (Henriksen ym. 2020; Knight ym. 2018; Ryba ym. 2016a). Korhosen ym. (2020) tapaustutkimus osoitti, että suomalaisessa urheilulukiossa urheilu ja koulutus olivat epätasapainossa, opettajat ja valmentajat olivat ylityöllistettyjä ja opiskelijaurheilijat kokivat haasteita arjen tasapainottamisessa sekä jaksamisessa. ”Urheilu ensin” -kulttuuri aiheutti sen, että opiskelevat urheilijat olivat valmiita jättämään luentoja väliin urheilun takia. Koulun tehtävänä oli joustaa urheilun tarpeiden mukaan, mutta urheilu ei joutanut samassa määrin. Lisäksi koulun ja urheilun toimijat eivät kommunikoineet keskenään ja urheilijat jäivät haasteiden edessä ilman tukea. Urheilijoiden elämä koostui pitkälti harjoittelusta, syömisestä, läksyjenteosta ja koulunkäynnistä, mikä ei tue kaksoisuran kokonaisvaltaisen kasvun (esimerkiksi identiteetin muodostuminen, tulevaisuuden suunnitelmien pohtiminen) näkemystä (ECO-DC, 2017).

EU:n julkaisemat kaksoisuraa koskevat suuntaviivat (2012) painottavat kulttuurisen kontekstin huomioimista kehitettäessä eri maiden kaksoisuriin liittyviä toimintamalleja sekä palveluita. Suomessa urheilulukiot toiminta on hyvä esimerkki kaksoisuraa tukevasta vakiintuneesta toimintamallista. Lukiolain mukaan lukiokoulutuksen tavoitteena on muun muassa tukea opiskelijoiden kasvamista tasapainoisiksi yksilöiksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintojen, työelämän ja persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2020). Nikanderin ym. (2020) tapaustutkimus osoitti, että lahjakkuuksien kehittämissympäristöt saattavat markkinoida itseään kaksoisuraympäristöinä houkutellessaan lahjakkaita urheilijoita. Tapaustutkimuksessa suomalainen urheilulukio havaittiin tehokkaaksi siinä suhteessa, että nuoret valmistuvat ja kehittyvät urheilussa, mutta se ei ollut toimiva urheilun, koulutuksen ja muun elämän tavoitteiden ja kehitystehtävien tukemisessa. Nikanderin ym. (2020) mukaan kulttuuri

muuttuu hitaasti, eikä kyseisen kehitysympäristön kulttuuri vastannut kaksoisuriiin liittyviä suosituksia. Tämä näkyi esimerkiksi siinä, että urheilulukiolaisia kannustettiin lukion jälkeen ammattilaisurheilijoiksi kaksoisuran sijaan.

Suomalaisessa kontekstissa urheilulukioiden ovat vanhimpia ja kehittyneimpiä kaksoisuran kehitysympäristöjä. Tämän vuoksi halusimme arvioida laajemmin urheilulukioiden toimivuutta ja kykyä vastata kaksoisuriiin liittyviin haasteisiin sekä tukea opiskelijaurheilijoiden hyvinvointia ja tasapainoa elämässä. Suomalaisen kilpa- ja huippu-urheilujärjestelmän tavoitteena on, että kaikki urheilijat suorittaisivat toisen asteen tutkinnon (Olympiakomitea, 2020). Koska kaksoisura käsitteenä ei tarkoita vain ajanjaksoa urheilulukiossa vaan koko urheilu-uraa, urheilulukioiden arvioinnin lisäksi pyrimme antamaan lukijoille tarkan kuvan urheilijoiden kaksoisurapoluista kartoittamalla, minkälaisia kaksoisuran kehitysympäristöjä Suomessa on, ja mihin urheilulukio kaksoisuran näkökulmasta urheilijan urapolulle sijoittuu.

TUTKIMUSTEHTÄVÄ, -AINEISTO JA -MENETELMÄT

Tutkimuksen tavoitteena on arvioida suomalaisten urheilulukioiden menestystekijöitä kaksoisuran kehitysympäristöinä DCDE arviointityökalun (ECO-DC, 2017) avulla ja verrata urheilijoille keskeisten tukihenkilöiden (mm. valmentajat, vanhemmat, opettajat, rehtorit) ja opiskelijaurheilijoiden näkemyksiä kaksoisuran kehitysympäristön toimivuudesta. Ennen varsinaiseen tutkimustehtävään vastaamista kartoitetaan, minkälaisia kaksoisuran kehitysympäristöjä Suomessa voidaan tunnistaa urheilijan polun eri vaiheissa, ja mihin polun vaiheeseen urheilulukio kaksoisuran kehitysympäristönä sijoittuu.

Tutkimusasetelma ja tutkittavat

Tutkimus on osa Opetus- ja Kulttuuriministeriön rahoittamaa (2018–2020) Jyväskylän yliopistossa toteutettavaa tutkimushanketta ”Nuorten hyvinvoinnin, oppimisen ja huippu-urheilijana kehittymisen optimointi kaksoisuraympäristössä” (WeLive DC), joka on linkittynyt kansainväliseen Erasmus+ -tutkimushankkeeseen ”Ecology of dual career: Exploring dual career development environments across Europe (ECO-DC, 2017). ECO-DC tutkii kaksoisuran kehitysympäristöjä Euroopassa sekä pyrki tarjoamaan ohjeistusta kaksoisuran kehitysympäristöjen kehittämiseen ja optimointiin siten, että ne tukevat huippu-urheilijoiden pyrkimyksiä menestyä yhtäaikaaisesti urheilussa ja opinnoissa. Tutkimusprojekti toteutettiin aikavälillä 2018–2020 ja siinä mukana olivat Suomen lisäksi Tanska, Ruotsi, Belgia, Slovenia, Espanja sekä Iso-Britannia. Tutkimusta koordinoi Liverpool John Mooresin yliopisto Iso-Britanniasta. Ennen tutkimuksen aloittamista sen tutkimussuunnitelma sekä tutkittavien suostumus- ja kyselylomakkeet hyväksyttiin koordinaattorina toimivan yliopiston eettisellä toimikunnalla. Tässä artikkelissa käytetään ECO-DC -tutkimusprojektiin aineistoa Suomen osalta.

Kaksoisuraympäristöjen kartoitus. Kaksoisuraympäristöjen tunnistamisessa tavoitteena oli kartoittaa ja kuvailla, millaisia kaksoisuraympäristöjä Suomessa on. Kartoitusta varten tutkijat tutustuivat erilaisiin julkisiin, aiheesta saatavilla oleviin kaksoisuraympäristöjä koskeviin dokumentteihin (KIHU, 2019; Nieminen ym., 2019; Olympiakomitea, 2020) sekä aiheesta kirjoitettuihin akateemisiin julkaisuihin (Lämsä ym. 2014; Manninen, 2014; Ryba ym. 2016a; Ryba ym. 2016b). Dokumentteihin tutustumisen lisäksi tietoja täydennettiin kahdella puhelehtimällä ja kasvokkain tapahtuneella haastattelulla kaksoisural-

la eri tehtävissä toimivien kanssa. Haastateltavista neljä toimi asiantuntijatehtävissä Olympiakomiteassa, kaksi tutkimus- ja asiantuntijatehtävissä Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskuksessa, kolme asiantuntija- ja kehittämistehtävissä urheiluakatemoissa, yksi kaksoisuravastaavana pelajajyhdistyksessä, yksi valmentajana toisen asteen oppilaitoksessa ja yksi valmennuksen johtajana Puolustusvoimissa. Kaksoisuraympäristöjen luokittelua kehitettiin ja täydennettiin haastattelujen edetessä. Haastattelut dokumentoitiin laatimalla jokaisesta haastattelusta huolelliset muistiinpanot ja lisäksi osa kasvokkain tapahtuneista haastateluista nauhoitettiin. Luokittelu esitettiin useaan kertaan suomalaisen tutkimusryhmän sisällä sekä lisäksi se esitettiin lukuisille eri tehtävissä kaksoisuralla (urheiluoppilaitokset, urheiluakatemioiden, lajiliitot, Olympiakomitea) toimiville asiantuntijoille luokituksen vahvistamiseksi.

Urheilulukioiden menestystekijät kaksoisuran kehitysympäristöinä. Kaksoisuran kehitysympäristöjen menestystekijöitä arvioitiin ECO-DC tutkimusryhmän kehittämällä DCDE seuranta-työkalulla, jonka kehityksessä ja validoinnissa viitekehystenä käytettiin Boatengin ym. (2018) suosituksia. Ensiksi asiantuntijaryhmä kehitti suuren määrän väittämiä mittaamaan kutakin ECO-DC (2017) projektin aiemmin tunnistamaa kymmentä kaksoisuran kehitysympäristön menestyspiirrettä (Taulukko 1). Vertaisarvioinnin jälkeen asiantuntijaryhmä hyväksyi kutakin piirrettä kohti kymmenen väittämää, joista kahdeksan väittämää muodostettiin positiivisiksi ja kaksi negatiivisiksi. Nämä sata väittämää lähetettiin ECO-DC tutkijaryhmälle arvioitavaksi sekä kommentoitavaksi. Arviointiin pohjautuen neljä positiivista väittämää ja yksi negatiivinen väittämä piirrettä kohti sisällytettiin seuranta-työkaluun. Lopputuloksena syntynyt lopullinen mittari koostui 50 väittämästä (esim. ”Meidän ympäristössämme on nimetty työntekijä tai työryhmä, joka on vastuussa kaksoisuran tukipalveluista”; ”Opiskelijaurheilijat ovat epävarmoja siitä, keneen heidän pitäisi olla yhteydessä tarvittaessa apua”), joita arvioitiin 7-portaisella Likert-asteikolla (1 = ”täysin eri mieltä”; 7 = ”täysin samaa mieltä”).

Urheilulukioiden arviointi toteutettiin Suomessa internetpohjaisella kyselytutkimuksella SurveyMonkey -ohjelmistoa käytäen. Kyselyssä ECO-DC:n kehittämän seuranta-työkalun 50 väittämää esitettiin satunnaistetussa järjestyksessä. Linkki kyselyyn jaettiin urheilulukioiden avainhenkilöille (rehtoreille ja akatemioiden johtajille) ja he jakoivat linkin asianosaisille omassa ympäristössään. Kyselyyn vastasi 69 henkilöä (keski-ikä 35 vuotta, vaihteluväli 15–66) kuudesta eri urheilulukiosta. Vastaaajista 38 oli miehiä ja 31 naisia. Vastanneista 48 luokiteltiin tukihenkilöihin ja 21 opiskelijaurheilijoihin. Tukihenkilöistä 18 oli valmentajia, 1 vanhempi, 6 opettajia, 2 rehtoria, 7 kaksoisurakoordinaattoria ja 14 muuta (esimerkiksi 2 fysioterapeuttia, 4 opinto-ohjaajaa, koulupsykologi, koulukuraattori, 2 apulaisrehtoria, 1 ravitsemuksen asiantuntija).

Suomenkielisen mittarin alaskaalojen luotettavuuden tarkastelussa alkuperäisestä kyselystä poistettiin kaksi negatiivista väittämää, jotka osoittautuivat aineistossa toimimattomiksi. Cronbachin alfa reliabiliteetit eri alaskaaloille näiden kahden osion poistamisen jälkeen olivat: kaksoisuran tukiryhmä $\alpha = ,811$, yhteistyö ja työnjako ympäristössä $\alpha = ,714$, ymmärrys kaksoisuran ongelmakohdista ja tukemisesta $\alpha = ,694$, roolimallit ja mentoointi $\alpha = ,770$, asiantuntijapalveluiden saatavuus $\alpha = ,670$, kokonaisvaltainen lähestymistapa $\alpha = ,826$, voimaannuttava lähestymistapa $\alpha = ,685$, joustavat kaksoisuraratkaisut $\alpha = ,831$, opiskelijaurheilijoiden mielenterveydestä ja hyvinvoinnista huolehtiminen $\alpha = ,781$ ja ympäristön kehittäminen $\alpha = ,808$.

Taulukko 1. Kaksoisuran kehitysympäristön menestyspiirteet ECO-DC tutkimusryhmän mukaan.

Piirre	Kuvaus	Vastakkainen puoli
Kaksoisuran tukiryhmä	Nimetty työntekijä tai työryhmä, joka on vastuussa urheilun ja opiskeluiden koordinoinnista. Tukiryhmällä on yhteyspiste, jotta opiskelijaurheilijat tietävät mistä saavat tukea.	Useat yhteyspisteet saavat opiskelijaurheilijat epävarmoiksi mistä hakea tukea ja heitä neuvotaan ottamaan yhteyttä useaan henkilöön.
Yhteistyö ja työnjako ympäristössä	Urheilun ja koulun toimijat kommunikoivat ja tekevät yhteistyötä koordinoitusti. Kun urheiliijaopiskelijat kohtaavat vaikeuksia, asiaankuuluvat henkilöt (esim. valmentajat, opettajat, kaksoisuran tukiryhmä) käyvät jatkuvaa keskustelua sopivien ratkaisujen löytämiseksi.	Kommunikaation puute. Ristiriitaiset tavoitteet. Opiskelijaurheilijat kokevat ristiriitaisia vaatimuksia – esimerkiksi, valmentajat neuvovat urheilijoita keskittymään urheiluun ja opettajat opintoihin.
Selkeä ymmärrys kaksoisuran ongelmakohdista ja tukemisesta	Ympäristö mahdollistaa urheiliijaopiskelijoille urheiluun ja opiskeluun keskittymisen eri ajankohtina. Perhe, valmentajat, opettajat, vertaiset ja muut ymmärtävät, tunnistavat ja tukevat urheilun ja koulun yhdistämistä.	Laajempi ympäristö ei ymmärrä kaksoisuriin liittyviä vaatimuksia. Koulun toimijat ilmaisevat, että urheilu on este opinnoille, ja urheilun toimijat sekä joukkuekaverit pitävät opintoja esteenä urheiluosaavutuksille.
Roolimallit ja mentorointi	Ympäristöstä löytyy sopivia roolimalleja ja mentoreita. Oppimismahdollisuudet muilta opiskelijaurheilijoilta, jotka ovat valmiita jakamaan tietoa. Kaksoisuran tukiryhmä jakaa inspiroivia kaksoisuratarinoita.	Eri tason ja koulutuksen opiskelijaurheilijoilla on läpäisemättömiä rajoja. Urheilijat eivät jaa tietoa tai kokemuksia. Toimivia ratkaisuja kaksoisurien haasteisiin ei käytetä inspiraation lähteinä.
Asiantuntijapalveluiden saatavuus	Opiskelijaurheilijalla on käytettävissään asiantuntijoita ja palveluita liittyen ravitsemukseen, urheilupsykologiaan, fysioterapiaan ja lääketieteeseen. Palvelut voivat olla järjestettyjä urheilun tai koulun toimesta.	Opiskelijaurheilijoilla ei ole käytössään asiantuntijoita. Opiskelijaurheilijat, jotka tarvitsevat asiantuntijoiden tukea, eivät tiedä miten saada apua.
Kokonaisvaltainen lähestymistapa	Ymmärrys eri toimialojen vaikutuksesta urheilijoiden elämään ja keskittyminen urheilijan hollistiseen kehitykseen riippumatta minkä polun he valitsevat.	Urheilun toimijat keskittyvät vain urheiluun ja koulun toimijat keskittyvät vain opiskeluun.
Voimaannuttava lähestymistapa	Opiskelijaurheilijoilla on mahdollisuus kehittää osaamistaan ja resurssiaan, jotta he voivat suoriutua kaksoisuristaan ja tulla omatoimisiksi. Keskittyminen henkilökohtaiseen kehittymiseen.	Keskittyminen on vain urheilussa ja opiskelutaidoissa, ei kaksoisuraosaamisessa. Liiallinen kontrolli. Opiskelijaurheilijoita ei oteta mukaan päätöksentekoon.
Joustavat kaksoisuraratkaisut	Tunnustetaan, että eri urheiliijaopiskelijat ovat erilaisia yksilöitä ja tarvitsevat erilaisia ratkaisuja tukemaan heidän kaksoisuriansa. Tämä saattaa tarkoittaa opintojen tai urheilun joustavuutta sekä joustavuutta esimerkiksi opintojen arvioinnissa.	Urheiliijaopiskelijoilla ei ole käytettävissään yksilöllisiä palveluita, vain vakioratkaisuja. Koulun ja urheilun toimijat kilpailevat opiskelijaurheilijoiden rajallisesta ajasta.
Opiskelijaurheilijoiden mielenterveydestä ja hyvinvoinnista huolehtiminen	Kaksoisuria toteutetaan sosiaalisesti vastuullisesti. Kaksoisuraympäristön toimijat tunnistavat vastuunsa urheilijoiden hyvinvoinnista ja mielenterveydestä. Ympäristön käytännöt pitävät sisällään eettiset ohjeet urheilijoiden suojelemisesta ja tukisysteemeistä.	Ympäristö ei tunnista vastuutansa opiskelijaurheilijoiden tasapainoisesta elämästä tai mielenterveydestä. Opiskelijaurheilijat piilottelevat heikkouksiaan. Toimijat eivät puutu tilanteisiin huomattaessaan epäasiallisia käytänteitä.
Avoin ja ennakoiva lähestymistapa ympäristön kehittäminen	Kaksoisuran tukihenkilöt pyrkivät jatkuvasti kehittämään omaa ympäristöään ja osaamistaan, esimerkiksi kouluttautumalla, tutustumalla tieteellisiin julkaisuihin, osallistumalla palveluiden arviointiin.	Jatkuvalle ammatilliselle kehittämiselle ja arvioinnille ei ole aikaa. Tietoa saatetaan jakaa tiimin sisällä, mutta pyrkimystä horisontin laajentamiseen ei ole.

Tilastolliset menetelmät

Tulosten analyysissä muodostettiin ensin kullekin kymmenelle piirteelle oma keskiarvosummamuuttujansa kuvastamaan piirteiden voimakkuutta. Tämän jälkeen kaksoisuraympäristöjen vahvuuksia ja kehityskohteita arvioitiin riippuvien otosten t-testillä, jossa piirteitä kuvaavien keskiarvosummamuuttujien keskiarvoja aineistossa verrattiin toisiinsa. Lopuksi verrattiin kaksoisuran kehitysympäristöjen tukihenkilöiden ja opiskelijaurheilijoiden antamia vastauksia toisiinsa kunkin piirteiden osalta riippumattomien muuttujien t-testillä.

TULOKSET

Suomalaiset kaksoisuran kehitysympäristöt. Kaksoisuraympäristöjen tunnistamisessa tavoitteena oli kartoittaa ja kuvaila minkälaisia kaksoisuran kehitysympäristöjä Suomessa voidaan tunnistaa urheilijan polun eri vaiheissa, ja mihin polun vaiheeseen urheilulukio kaksoisuran kehitysympäristönä sijoittuu. Kartoituksen avulla tunnistettiin yhteensä 12 erilaista kaksoisuran kehitysympäristöä. Tunnistetut ympäristöt olivat jaoteltavissa ympäristön päätarkoituksen mukaan (a) koulutuspohjaisiin (oppilaitos, joka tarjoaa tukea urheilulle ja harjoittelulle), (b) urheilupohjaisiin (urheiluympäristö, joka tarjoaa koulutusta tai tukea koulutusta) ja (c) työelämäpohjaisiin (työympäristö, joka tarjoaa tukea urheilulle ja harjoittelulle). Näistä selkeästi eniten tunnistettiin koulutuspohjaisia kaksoisuran kehitysympäristöjä, yhteensä kuusi eri ympäristöä: peruskoulujen liikuntapainotteiset luokat, yläkoulujen urheiluluokat, toisen asteen urheilumyönteiset oppilaitokset, urheilulukiot, ammatilliset urheiluoppilaitokset ja kolmannen asteen urheilumyönteiset oppilaitokset. Urheilupohjaisia kaksoisuran kehitysympäristöjä tunnistettiin yhteensä viisi: yläkoululeiritys,

urheiluakatemia, urheiluopistot/valmennuskeskukset, pelaajayhdistykset sekä huippu-urheilijoiden uraohjelma. Työelämäpohjaisia kaksoisuran kehitysympäristöjä tunnistettiin vain yksi: Puolustusvoimat.

Kuvio 1 esittää tunnistetut suomalaiset kaksoisuran kehitysympäristöt sijoitettuna urheilijanpolun eri vaiheisiin urheilijan kokonaisvaltaisen urakehityksen mallissa (Ryba ym. 2016b; Wylleman ym. 2013). Kuviosta nähdään, kuinka suurin osa kaksoisuran kehitysympäristöistä, mukaan lukien urheilulukiot, sijoittuu Suomessa urheilu-uran erikoistumis- ja huippuvaiheeseen. Koulutuspohjaisia kaksoisuran kehitysympäristöjä on Suomessa tarjolla urheilu-uran aloittamisvaiheesta huippuvaiheeseen saakka. Ennen urheilulukiota urheilun aloittamisvaiheessa ala- ja yläkouluikäisillä kaksoisurien kehitysympäristöinä toimivat peruskoulujen liikuntapainotteiset luokat sekä yläkoulun urheiluluokat. Urheilupohjaisista kaksoisuran kehitysympäristöistä yläkouluikäisillä urheilijoilla on valittavanaan myös yläkoululeiritys, joka tarjoaa leirimallista mahdollisuutta urheilun ja opiskelun yhdistämiseen.

Valintavaiheessa nuorilla ovat vaihtoehtoina urheilulukion lisäksi myös koulutuspohjaisina kaksoisuran kehitysympäristöinä toimivat ammatilliset urheiluoppilaitokset sekä urheilumyönteiset oppilaitokset tai vastaavasti urheilupohjaisina kaksoisuran kehitysympäristöinä toimivat urheiluopistot/valmennuskeskukset. Urheilulukion jälkeen huippuvaiheessa urheilijoilla on valittavana laajasta riippuen joko urheilupohjaisia kaksoisuran kehitysympäristöjä, kuten pelaajayhdistykset sekä huippu-urheilijoiden uraohjelmat, tai koulutuspohjaisia kaksoisuran kehitysympäristöjä, kuten urheilumyönteiset korkeakoulut. Lisäksi urheilijalla on valinta- sekä huippuvaiheessa vaihtoehtona haakeutua työelämäpohjaiseen kaksoisuran kehitysympäristöön eli Puolustusvoimiin.

Ikä	6	7	10	12	15	18	19	20	25	30
Psykologinen kehitys	Lapsuus		Nuoruus			(Varhais) Aikuisuus				
Sosiaaliset suhteet	Vanhemmat Sisarukset Opettajat Kaverit		Kaverit Valmentaja Vanhemmat Opettajat			Valmentaja Puoliso Ystävät		Perhe Ystävät Työkaverit (Valmentaja)		
Urheilu-ura	Urheilu-uran aloittaminen			Erikoistuminen			Huippuvaihe (ammattilaisuus)		Huippu-urheilun lopettaminen	
Koulutus ja työ	Esi-koulu (1 vuosi)	Ala-koulu (6 vuotta)	Ylä-koulu (3 vuotta)	Lukio Ammattiopisto		Korkea-koulu	Armeija/ siviilipalvelus (6-12kk)		Työelämä	
DCDE	Liikuntapainotteinen peruskoulu (9 vuotta)			Urheilulukio Ammatillinen urheiluoppilaitos		Urheilumyönteinen korkeakoulu				
			Yläkoulun urheiluluokka	Urheilumyönteinen oppilaitos		Puolustusvoimien urheilukoulu				
			Yläkoululeiritys	Urheiluopisto/ valmennuskeskus		Uraohjelma				
			Urheiluakatemia			Puolustusvoimat				
						Pelaajayhdistys				
Taloudellinen tuki ja resurssit	Perhe			Urheiluseura Lajiliitto Urheiluakatemia		Olympiakomitea Sponsorit		Työnantaja Apuraha		

Kuvio 1. Suomalaiset kaksoisuran kehitysympäristöt (DCDE) sijoitettuna urheilijanpolun eri vaiheisiin urheilijan kokonaisvaltaisen urakehityksen mallissa (mukauteltu Ryba ym. 2016b)

Suomalaisten urheilulukioiden menestystekijät kaksoisuran kehitysympäristöinä. Tutkimuksen tavoitteena oli testata DCDE arviointityökalua, arvioida urheilulukioiden menestystekijöitä ja heikkouksia kaksoisuran kehitysympäristöinä sekä tunnistaa erot tukihenkilöiden ja opiskelijaurheilijoiden ympäristöistä tekemien arvioiden välillä. Piirteiden voimakkuudet kyselyvastauksiin perustuen on esitetty Taulukossa 2. Jos piirre arvioitiin vahvaksi, sitä nähtiin esiintyvän ympäristössä; jos heikoksi, silloin piirrettä ei tunnistettu ympäristössä tai piirre oli vain vähän näkyvässä. Riippuvien otosten t-testin tulokset (ks. Taulukko 2.) osoittivat, että piirteistä kaksoisuran tukiryhmä, asiantuntijatu- kupalveluiden saatavuus, voimaannuttava lähestymistapa henki- lökohtaiseen kehittämiseen ja joustavat kaksoisuraratkaisut oli arvioitu tilastollisesti merkitsevästi vahvemmiksi kuin yhteistyö ja työnjako ympäristössä, ymmärrys kaksoisuran ongelmakoh-

dista ja tukeminen sekä kokonaisvaltainen lähestymistapa. Li- säksi kaksoisuran tukiryhmä, asiantuntijapalveluiden saatavuus, voimaannuttava lähestymistapa ja joustavat kaksoisuraratkaisut oli arvioitu merkitsevästi vahvemmiksi kuin ennakoiva ja avoin lähestymistapa ympäristön kehittämiseen.

Tukihenkilöiden (N = 48) ja opiskelijaurheilijoiden (N = 21) arvioiden välisiä eroja kaksoisuran kehitysympäristöjen piirteis- sä verrattiin riippumattomien muuttujien t-testillä. Tulokset on esitetty Taulukossa 3. Tulokset osoittivat, että tukiryhmä arvi- oi kokonaisvaltaisen lähestymistavan opiskelijaurheilijan elä- mään, joustavat kaksoisuraratkaisut ja opiskelijaurheilijoiden mielenterveydestä ja hyvinvoinnista huolehtimisen tilastollises- ti merkitsevästi vahvemmiksi urheilulukioiden piirteeksi kuin opiskelijaurheilijat. Muissa piirteissä ei havaittu tilastollisesti merkitseviä eroja.

Taulukko 2. Kaksoisuran kehitysympäristöjen eri piirteiden keskiarvot (Ka) ja keskihajonnat (Kh) sekä piirteiden vahvuusien keskinäiset erot riippuvien otosten t-testillä testattuna.

	1.Tukiryhmä	2.Yhteistyö	3.Ymmär- rys	4. Rooli- mallit	5.Asian- tuntijat	6. Kokonais- valtaisuus	7.Voimaan- nuttavuus	8. Jousta- vuus	9.Mielen- terveys	10. Kehitys
Ka	5,26 ^a	4,79 ^b	4,78 ^b	5,02 ^{ab}	5,26 ^a	4,85 ^b	5,18 ^a	5,27 ^a	5,11 ^{ab}	4,89 ^b
Kh	0,13	0,12	0,10	0,10	0,10	0,10	0,08	0,09	0,10	0,09

Parivertailut (vain tilastollisesti merkitsevät):

1 vs 2: t(68) = 4,69***	5 vs 2: t(68) = 3,80***	7 vs 2: t(68) = 3,65***	8 vs 2: t(68) = 3,43***
1 vs 3: t(68) = 4,18***	5 vs 3: t(68) = 4,55***	7 vs 3: t(68) = 3,93***	8 vs 3: t(68) = 4,36***
1 vs 6: t(68) = 3,28***	5 vs 6: t(68) = 4,05***	7 vs 6: t(68) = 3,89***	8 vs 6: t(68) = 4,17***
1 vs 10: t(68) = 3,35***	5 vs 10: t(68) = 4,16***	7 vs 10: t(68) = 3,54***	8 vs 10: t(68) = 3,74***

Huom. Keskiarvojen väliset erot esitetty yläindekseinä ^a ja ^b. Keskiarvoilla, jotka eivät eroa toisistaan, on sama yläindeksi ja keskiarvot, jotka eroavat toisistaan tilastollisesti merkitsevästi, on eri yläindeksi. *** p < ,001

Taulukko 3. Kaksoisuran kehitysympäristöjen eri piirteiden keskiarvot (Ka) ja keskihajonnat (Kh) erikseen tukihenkilöille ja opiskelijaurheilijoille sekä ryhmien väliset erot piirteissä riippumattomien otosten t-testillä testattuna. Piirteitä arvioitiin 7-portaisella Likert-asteikolla (1 = "täysin eri mieltä"; 7 = "täysin samaa mieltä").

Piirre	Tukihenkilöt Ka	Kh	Opiskelijaurheilijat Ka	Kh	t	p
Tukiryhmä	5,32	0,98	5,15	1,18	0,62	,54
Yhteistyö	4,66	0,93	5,10	0,95	1,77	,08
Ymmärrys	4,83	0,77	4,66	0,98	0,80	,43
Roolimallit	5,00	0,89	5,04	0,71	0,14	,89
Asiantuntijat	5,32	0,83	5,12	0,84	0,93	,35
Kokonaisvaltaisuus	5,00	0,81	4,50	0,74	2,47*	,02
Voimaannuttava	5,27	0,72	4,98	0,49	1,67	,10
Joustavuus	5,43	0,83	4,90	0,44	3,48***	,001
Mielenterveys	5,28	0,81	4,70	0,69	2,84**	,006
Kehitys	5,00	0,84	4,65	0,58	1,73	,09

***p < ,001, **p < ,01, *p < ,05

POHDINTA

Tässä tutkimuksessa arvioitiin suomalaisten urheilulukioiden menestystekijöitä kaksoisuran kehitysympäristöinä ja verrattiin tukihenkilöiden (mm. valmentajat, vanhemmat, opettajat, rehtorit) ja opiskelijaurheilijoiden näkemyksiä. Vastaajat arvioivat suomalaisten urheilulukioiden vahvuudeksi opiskelujen ja urheilun yhdistämistä koordinoivan tukiryhmän, asiantuntijapalveluiden saatavuuden, voimaannuttavan lähestymistavan henkilökohtaiseen kehittymiseen sekä joustavat kaksoisuraratkaisut. Heikkouksina näyttäytyivät puolestaan urheilun ja koulun toimijoiden yhteistyö ja työnjako, ymmärrys kaksoisuran ongelmakohdista ja tukemisesta, kokonaisvaltainen lähestymistapa opiskelijaurheilijan elämään sekä ennakoiva ja avoin lähestymistapa ympäristön kehittämiseen. Tukihenkilöt arvioivat kokonaisvaltaisen lähestymistavan opiskelijaurheilijan elämään, joustavat kaksoisuraratkaisut ja opiskelijaurheilijoiden mielenterveydestä ja hyvinvoinnista huolehtimisen esiintyvän kaksoisuraympäristössään vahvemmin kuin mitä opiskelijaurheilijat arvioivat.

Suomalaisessa kaksoisuramallissa urheilulukioiden urheilusta vastaavat urheiluakatemit ovat urheilijan tukipilareja, jotka tarjoavat asiantuntijapalveluita, harjoitusolosuhteet ja valmennusta urheilulliseen kehittymiseen. Asiantuntijapalveluiden saatavuus arvioitiinkin tässä tutkimuksessa urheilulukioiden vahvuudeksi. Niin ikään opiskelua ja urheilua koordinoiva tukiryhmä arvioitiin urheilulukioiden yhdeksi vahvuudeksi. Tästä voidaan päätellä, että sekä koulun että urheilun puolelta on nimetyt toimialakohtaiset tukihenkilöt, joilta opiskelijaurheilijat voivat hakea apua. Suomalaisissa urheilulukioissa ei kuitenkaan ole samanlaista kaksoisuran tukihenkilöä tai tukiryhmää kuin muualla Euroopassa (Henriksen ym. 2020), mikä saattaa heijastua siihen, että ymmärrys kaksoisuran ongelmakohdista ja tukemisesta sekä koulun ja urheilun yhteistyö arvioitiin esiintyvän heikommin verrattuna kehitysympäristöjen muihin piirteisiin. Esimerkiksi Tanskan urheiluyhteisöissä yliopistossa kaksoisuran tukiryhmä neuvoo ja tukee opiskelijaurheilijoita yksilöllisesti haasteiden ilmaantuessa sekä auttaa järjestämään opinnot joustavasti urheilu-uraa tukien. Tukiryhmä muun muassa keskustelee opettajien kanssa kokeiden järjestämisestä sekä luo mahdollisuuksia etäopiskeluun, kun urheilijat ovat leireillä tai kisamatkoilla.

Joustavat kaksoisuraratkaisut arvioitiin urheilulukioiden vahvuudeksi, mutta tukihenkilöt arvioivat tämän esiintymisen vahvemmaksi kuin opiskelijaurheilijat. On hyvä huomioida, että tukihenkilöt arvioivat osaltaan omaa työtään, mikä voi vaikuttaa heidän vastauksiinsa. Suomalaisessa mallissa opintojen suorittamista ohjaa opetussuunnitelma, joka asettaa tietyt vaatimukset (esim. läsnäolovelvollisuus) kurssien suorittamiseksi, eivätkä opiskelijaurheilijat välttämättä tiedosta näitä vaatimuksia. Opiskelijaurheilijat voivat kokea tarvitsevansa lisää joustavuutta, vaikka systeemi jo itsessään antaa heille erivapauksia muihin opiskelijoihin verrattuna, kuten opintosuoritusten kerryttämisen lajiharjoituksista sekä mahdollisuuden suorittaa vähemmän pakollisia kursseja. Voidaan myös pohtia mahdollistavatko urheilulukiot esimerkiksi talvilajien urheilijoille intensiivisemmän opiskelun kilpailukauden ulkopuolella ja onko paljon matkustavilla kansainvälisen tason opiskelijaurheilijoilla käytössään etäopiskelumahdollisuuksia tai vaihtoehtoisia kurssien suorituspaikkoja. Lisäksi on oleellista miettiä, antaako urheilu joustavuutta koulun suorittamiseen esimerkiksi koeviikkojen aikana.

Tukihenkilöt arvioivat tukevansa opiskelijaurheilijoita kokonaisvaltaisesti niin urheilussa, opinnoissa kuin muussa elämäs-

sä, mutta opiskelijaurheilijat kokivat, että toimijat keskittyvät enemmän omaan toimialaansa. Lisäksi opiskelijaurheilijat kokivat, että ympäristö ei huolehdi yhtä hyvin heidän hyvinvoinnistaan ja mielenterveydestään kuin mitä tukihenkilöt arvioivat. Tämän vuoksi kaksoisuraympäristöjen on hyvä arvioida, pitävätkö ympäristön käytänteet sisällään eettiset ohjeet urheilijoiden kokonaisvaltaisesta tukemisesta ja toteutetaanko kaksoisuraa sosiaalisesti vastuullisesti. Esimerkiksi Saarinen ym. (2020) havaitsivat, että motivaatioilmasto vaikuttaa urheilulukiolaisten kaksoisurakäyttäytymiseen: opiskelijaurheilijat kokivat, että valmentajien sitoutuminen koulutuksellisiin tavoitteisiin oli rajoitettua, eivätkä he pitäneet koulutusta tai elämän muiden asioiden kokemista yhtä tärkeänä kuin urheilua. Lisäksi Nikander ym. (2020) havaitsivat, että vaikka opiskelijaurheilijoilla olisi urheilun ulkopuolisia haaveita ja tavoitteita, ympäristön urheilua korostavaan kulttuuriin sosialisoituminen ohjaa heidän ajatteluaan ja käyttäytymistään. Tämä voi rajoittaa urheilijoiden mahdollisuuksia tutkia erilaisia uramahdollisuuksia urheilukontekstin ulkopuolella. Jotta urheilijaa voidaan tukea parhaalla mahdollisella tavalla, on tärkeää, että ympäristö tarjoaa riittävää tukea, ymmärrystä ja asenneilmastoa nimenomaa kaksoisuraa kohtaan.

Ottaen huomioon koulutuspoliittiset päätökset (Suomen opetus- ja kulttuuriministeriö, 2017) koskien lukion päättötodistuksen painotusta kolmannelle asteelle haettaessa, tukihenkilöiden on tärkeää tukea opiskelijaurheilijoita opinnoissa sekä käydä merkityksellisiä keskusteluja urheilijoiden kanssa heidän tulevaisuuden haaveistaan (Ryba ym. 2016b). Menestyksekkäästi suoritettujen opintojen ei vielä takaa opiskelijaurheilijoille paikkaa toiveammattissa, vaan heidän pitää osata lisäksi valita oikeat kurssit jo lukion alussa. Tuloksista nähdään, että voimaannuttava lähestymistapa henkilökohtaiseen kehittymiseen arvioitiin urheilulukioiden menestystekijäksi, mikä kertoo, että valmentajilla tai opettajilla on taitoja rohkaista ja kannustaa opiskelijaurheilijoita omalla kentällään. Toisaalta kokonaisvaltainen lähestymistapa ja ymmärrys kaksoisuran ongelmakohdista arvioitiin heikkoudeksi eli valmentajat ja opettajat eivät välttämättä ymmärrä koulun tai urheilun vaikutusta opiskelijaurheilijan elämään, mikä saattaa edelleen heijastua mielenterveydestä ja hyvinvoinnista huolehtimiseen.

Tärkeää olisi, että esimerkiksi urheilun toimijat olisivat kiinnostuneita opiskelijaurheilijoiden opinnoista ja vastaavasti koulun toimijat olisivat kiinnostuneita opiskelijoiden urheilusta. Ronkainen ym. (2018) osoittivat, että kaksoisuralla on usein instrumentaalinen rooli ja valmentajat retorisesti tukevat kaksoisuraa, mutta heillä ei välttämättä ole työkaluja tai koulutusta auttaa urheilun ja opintojen yhdistämisessä. Kearney ja Hayes (2018) osoittivat, että nuoruuden menestys ei ennusta aikuisiän menestystä, minkä vuoksi olisi tärkeää, että kaksoisuran tukihenkilöt saisivat koulutusta, miten he voivat tukea opiskelijaurheilijoita heidän kaksoisurassaan ja muun elämän kehityksessä. Tätä tukevat myös Korhosen ym. (2020) ja Nikander ym. (2020) tutkimustulokset: lajajakkujen kehittämisympäristöjen muutos toimivaksi kaksoisuraympäristöksi vaatii muutosta myös perusolettamuksissa eli uskomuksissa ja asenteissa.

Kaksoisuran kehitysympäristöjen menestyspiirteet on kehitetty kaksoisuraan liittyvien suositusten ja tutkimusten mukaisesti (Euroopan komissio, 2012; Henriksen ym. 2020; Stambulova & Wylleman, 2019). Menestyksekkään urheilu-uran ja opiskeluiden yhdistämisen kannalta tärkeää olisi myös urheilulukion jälkeisen kaksoisuran tukeminen ja kaksoisuraympäristöjen kehittäminen kolmannelle asteelle. Tässä vaiheessa nuoret siirtyvät urheilullisesti aikuisten sarjoihin ja opiskeluiden tai

työn yhdistäminen urheilu-uraan on yhä haastavampaa. Urheilun vaatimusten lisäksi kasvavat myös vaatimukset opiskelussa kolmannella asteella. Urheilulukion jälkeisessä siirtymävaiheessa onkin osoitettu piikki urheilun lopettamista koskevilla tilastoissa (Park ym. 2013). Usein urheilullinen potentiaali saavutetaan vasta aikuisiässä (Kearney & Hayes, 2018) ja urheilullisen kehittymisen kannalta olisikin tärkeää, että urheilulukion jälkeiset vaihtoehdot tukisivat kaksoisuria.

Kuten tässä tutkimuksessa tehty kaksoisuran kehitysympäristöjen kartoittaminen osoittaa, Suomessa opiskelijaurheilijoilla on laajasti mahdollisuuksia erityisesti opintojen ja urheilun yhdistämiseen, mutta vain rajoitetusti mahdollisuuksia yhdistää työelämä ja urheilu. Lisäksi suomalainen kaksoisuraympäristöjen kartoitus auttoi tunnistamaan ne kaksoisurapolut, jotka urheilijalla on urapolkunsa eri vaiheissa mahdollista valita ennen ja jälkeen urheilulukion. Jotta urapolut eivät rajoittuisi vain muutamaann ennalta annettuun vaihtoehtoon ja urheilijoilla olisi mahdollisuus valita oman kiinnostuksen mukaisia koulutusohjelmia ja työuria, on tärkeää, että lajiliitot, akatemit ja oppilaitokset toisivat näitä vaihtoehtoja esille. Lisäksi urheilijoiden kestäviä urarakaisuja rakennettaessa urheilijat tarvitsevat uraneuvontaa, joka mahdollistaisi ja helpottaisi työelämän ja urheilun yhteen sovittamista. ECO-DC - viitekehyksen avulla on mahdollista kehittää koulutusta eri tasoille, mikä tarjoaisi ohjeistusta kaksoisuran kehitysympäristöjen kehittämiseen ja optimointiin siten, että ne tukevat huippu-urheilijoiden pyrkimyksiä menestyä yhtäaikaisesti urheilussa ja opinnoissa.

Tämän tutkimuksen puutteena voidaan pitää sitä, ettei tutkimukseen osallistunut laajemmin kyseenomaisissa ympäristöissä toimivia opiskelijahuollon asiantuntijoita (vain yksi koulupsykologi ja yksi koulukuraattori vastasi kyselyyn). Toisaalta kehitysympäristön arviointi sisälsi myös opiskelijahuollon eli opiskelijaurheilijat arvioivat myös sen tarjoamia mahdollisuuksia. Tukihenkilöistä valmentajat, opinto-ohjaajat, rehtorit ja kaksoisurakoordinaattorit olivat tutkimuksessa hyvin edustettuina, kun taas opiskelijahuollon asiantuntijoiden lisäksi vanhemmat ja opettajat olivat aliedustettuina. Tämä on syytä ottaa huomioon tuloksia tulkitessa.

Tutkimuksen rajoituksena voidaan pitää myös otokseen liittyviä tekijöitä. Kyselyn vastausprosentista ei ole tietoa, sillä ei ole varmuutta, kuinka monelle kyseenomaisten kehitysympäristöjen avainhenkilöt lähettivät kyselyn tai kuinka moni vastaanotti kyselyn. Opiskelijaurheilijoiden vastausmäärä (n = 21) oli melko pieni. Kuitenkin on huomioitava, että tässä tutkimuksessa löydetty tulokset ovat linjassa suomalaisissa urheilulukioissa tehtyjen laadullisten tutkimusten kanssa (Korhonen ym. 2020; Nikander ym. 2020; Saarinen ym. 2020). Vaikka DCDE seurantatyökalu osoittautui tutkimuksessa luotettavuudeltaan riittäväksi, kolmen menestystekijän osalta (ymmärrys kaksoisuran ongelmakohdistusta ja tukemisesta, asiantuntijapalveluiden saatavuus ja voimaannuttava lähestymistapa) reliabiliteetti jäi tutkimuksessa suhteellisen alhaiseksi (< ,70). Mittarin toimivuutta olisikin hyvä testata tulevaisuissa tutkimuksissa laajemmalla otoksella.

Tämä tutkimus osoittaa, että kaksoisuran kehitysympäristöissä vaikuttavien organisaatioiden on hyvä arvioida ja seurata toimintaansa ja siihen DCDE-seurantatyökalu on toimiva väline. Lisäksi ympäristöjen on hyvä arvioida toimintaansa eri piirteiden näkökulmasta ja pohtia, mistä erot tukihenkilöiden ja opiskelijaurheilijoiden arvioissa johtuvat. Tukihenkilöt saattavat luulla, että heidän ympäristönsä toimii optimaalisesti, jolloin toimenpiteitä ja avointa kehitystyötä ei tehdä kaksoisuran näkökulmasta. Jotta yhteistyötä eri toimijoiden välillä, ymmärrystä kaksoisuran ongelmakohdistusta sekä kokonaisvaltaista lähestymistapaa opiske-

lijaurheilija elämään voidaan kehittää, on tärkeää, että kaksoisuran kehitysympäristöissä olisi nimetty henkilö, joka on vastuussa opiskelun ja urheilun yhdistämisestä (Henriksen ym. 2020). Tulevaisuudessa olisi hyvä, että vastaavanlainen arvio tehtäisiin laajemmin suomalaisissa urheilulukioissa sekä myös muissa ympäristöissä ja uran eri vaiheissa. Jotta suomalaisten nuorten sosiaalisesti vastuullista kasvamista ja kehittymistä voidaan tukea, tutkimuspohjainen päätöksenteko ja ympäristöjen arviointi ovat erityisen tärkeää nyt, kun opetus- ja kulttuuriministeriö investoi kaksoisuraympäristöihin.

Kiitokset: Tutkimusta ovat rahoittaneet opetus- ja kulttuuri- ministeriö ja Euroopan komissio.

Lähteet

- Aunola, K., Selänne, A., Selänne, H. & Ryba, T. V. 2018. The role of adolescent athletes' task value patterns in their educational and athletic career aspirations. *Learning and Individual Differences* 63, 34–43, doi:10.1016/j.lindif.2018.03.004
- Boateng, G. O., Neilands, T. B., Frongillo, E. A., Melgar-Quiñonez, H. R. & Young, S. L. 2018. Best practices for developing and validating scales for health, social, and behavioral research: A primer. *Frontiers in Public Health* 6, 149, doi:10.3389/fpubh.2018.00149
- Braun, V. & Clarke, V. 2006. Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology* 3 (2), 77–101, doi:10.1191/1478088706qp063oa
- Brewer, B. W. & Petitpas, A. J. 2017. Athletic identity foreclosure. *Current Opinion in Psychology* 16, 118–122, doi:10.1016/j.copsyc.2017.05.004
- Cosh, S. & Tully, P. 2014. "All I have to do is pass": A discursive analysis of student athletes' talk about prioritizing sport to the detriment of education to overcome stressors encountered in combining elite sport and tertiary education. *Psychology of Sport and Exercise* 15, 180–189, doi:10.1016/j.psychsport.2013.10.015
- De Brandt, K., Wylleman, P., Torregrossa, M. & Defryuit, S. 2018. Exploring the factor structure of the dual career competency questionnaire for athletes in European pupil-and student-athletes. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, doi: 10.1080/161297X.2018.1511619
- European Commission. 2012. Guidelines on dual careers of athletes recommended policy actions in support of dual careers in high-performance sport. https://ec.europa.eu/assets/eac/sport/library/documents/dual-career-guidelines-final_en.pdf, 12.6.2020)
- European Commission. 2017. Ecology of dual career – Exploring dual career development environments across Europe (ECO-DC). Brussels: Sport+ ERASMUS.
- Guidotti, F., Cortis, C. & Capranica, L. 2015. Dual career of European student athletes: A systematic literature review. *Kinesiologia Slovenica* 21 (3), 151–160.
- Henriksen, K., Stambulova, N. & Roessler, K. K. 2010. A Holistic approach to athletic talent development environments: A successful sailing milieu. *Psychology of Sport and Exercise* 11 (3), 212–222, doi:10.1016/j.psychsport.2009.10.005
- Henriksen, K. & Stambulova, N. 2017. Creating optimal environments for talent development: A holistic ecological approach. Teoksessa: J. Baker, S. Copley J. Schorer, and N. Wattie (toim.) *Routledge handbook of talent identification and development in sport*. London and New York: Routledge, 271–284.
- Henriksen, K., Storm, L. K., Kuettel, A., Linner, L. & Stambulova, N. 2020. A holistic ecological approach to sport and study: The case of an athlete friendly university in Denmark. *Psychology of Sport and Exercise* 47, doi:10.1016/j.psychsport.2019.101637
- Henry, I. 2013. Athlete development, athlete rights and athlete welfare: A European Union 17 perspective. *The International Journal of the History of Sport* 30 (4), 356–373, doi:10.1080/09523367.2013.765721

- Kearney, P. & Hayes, P. R.** 2018. Excelling at youth level in competitive track and field athletics is not a prerequisite for later success. *Journal of Sport Sciences* 36 (21), 2502–2509, doi:10.1080/02640414.2018.1465724
- Knight, C. J., Harwood, C. G. & Sellars, P. A.** 2018. Supporting adolescent athletes' dual careers: The role of an athlete's social support network. *Psychology of Sport and Exercise* 38, 137–147, doi:10.1016/j.psychsport.2018.06.007
- Korhonen, N., Nikander, A. & Ryba, T. V.** 2020. Exploring the life form of a student-athlete afforded by a dual career development environment in Finland. *Case Studies in Sport and Exercise Psychology* 4 (1), 108–116. doi:10.1123/cssep.2020-0005.
- Lupo, C., Guidotti, F., Goncalves, C. E. & Capranica, L.** 2014. Motivation towards dual career of European Student-athletes. *European Journal of Sport Science* 15 (2), 1–10, doi:10.1080/17461391.2014.940557
- Lämsä, J., Korhonen, A., Nenonen, J., Manninen, T., Puhakka, A. & Kainulainen, J.** 2014. Kuinka hitaita urheilijat ovat? KIHUn julkaisusarja 47. https://www.urheilututkimukset.fi/media/urtu/julkaisut/2014_lam_kuinka_hit_sel43_95465.pdf , 12.6.2020)
- Manninen, T.** 2014. Urheilun ja opiskelun yhdistäminen nuoren urheilijan elämässä urheiluakatemiaympäristössä: "Urheilijoilla on valmiudet hoitaa koulu asiallisesti. Se on enemmän asenteesta kiinni, että kiinnostaa ko ja jaksaa ko!" Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Pro gradu -tutkielma.
- Morris, R., Cartigny, E., Ryba, T. V., Wylleman, P., Henriksen, K., Ramis, Y., Lindahl, K. & Cecić Erpić, S.** 2020. A taxonomy of dual career development environments in European countries. *European Sport Management Quarterly*, doi:10.1080/16184742.2020.1725778
- Nieminen, M., Mononen K. & Aarresola, O.** 2019. Urheiluyläkoulu-kokeilun arviointi, lukuvuosi 2018–2019. KIHUn julkaisusarja nro 68. https://kihuenergia.kihu.fi/tuotostiedostot/julkinen/2019_nie_urheiluylk_sel40_89002.pdf , 10.6.2020)
- Nikander, A., Ronkainen, N., Korhonen, N., Saarinen, M. & Ryba, T. V.** From athletic talent development to dual career development: A case study in a Finnish high performance sports environment. *International Journal of Sports and Exercise Psychology*. Accepted, 6.10.2020
- Olympiakomitea.** 2020. <https://www.olympiakomitea.fi/huippu-urheilu/urheiluakatemiaohjelma/kaksoisura/> , 11.6.2020)
- Opetus- ja kulttuuriministeriö.** 2017. Korkeakoulujen opiskelijavalintojen kehittämisen toimenpiteet 2017–2020. https://minedu.fi/documents/1410845/4154572/Korkeakoulujen+opiskelijavalintojen++kehittämisen+toimenpiteet_20170817.pdf/09af5b53-2658-4866-8a4e-c6aeda33be84/Korkeakoulujen+opiskelijavalintojen+kehittämisen+toimenpiteet_20170817.pdf , 10.6.2020)
- Opetus- ja kulttuuriministeriö.** 2020. Lukiokoulutuksen tavoitteet. <https://minedu.fi/lukiokoulutuksen-tavoitteet> , 12.11.2020)
- Park, S., Lavallee, D. & Tod, D.** 2013. Athletes' career transition out of sport: A systematic review. *International Review of Sport and Exercise Psychology* 6 (1), 22–53, doi:10.1080/1750984X.2012.687053
- Research Institute for Olympic Sports (KIHU).** 2019. Urheilulukioiden seurantatiedot vuosilta 2008–2018. https://kihuenergia.kihu.fi/tuotostiedostot/julkinen/2019_nie_urheiluluk_sel34_59015.pdf , 10.6.2020)
- Ronkainen, N. J., Watkins, I. & Ryba, T. V.** 2016. What can gender tell us about the pre-retirement experiences of elite distance runners in Finland?: A thematic narrative analysis. *Psychology of Sport and Exercise* 22 (1), 37–45, doi:10.1016/j.psychsport.2015.06.003
- Ronkainen, N. J., Ryba, T. V., Selänne, H. & Littlewood, M.** 2018. "School, family, and then hockey!": Coaches' views on a dual career in ice hockey. *International Journal of Sports Science & Coaching* 13 (1), 38–45, doi:10.1177/1747954117712190
- Ryan, C.** 2015. Factors impacting carded athlete's readiness for dual careers. *Psychology of Sport and Exercise* 21(4), 91–97, doi:10.1016/j.psychsport.2015.04.008
- Ryba, T. V., Aunola, K., Kalaja, S., Selänne, H., Ronkainen, N. J. & Nurmi, J-E.** 2016a. A new perspective on adolescent athletes' transition into upper secondary school: A longitudinal mixed methods study protocol. *Cogent Psychology* 3: 1142412, doi:10.080/23311908.2016.1142412
- Ryba, T. V., Aunola, K., Ronkainen, N., Selänne, H. & Kalaja, S.** 2016b. Urheilijoiden kaksoisuraan liittyvän tutkimuksen tämänhetkinen tilanne Suomessa [The current status of dual career research in Finland]. *Liikunta & Tiede* 53 (2–3), 88–95.
- Saarinen, M., Ryba, T. V., Ronkainen, N. J., Rintala, H. & Aunola, K.** 2020. "I was excited to train, so I didn't have problems with the coach": Dual career athletes' perceptions of (dis)empowering motivational climate. *Sport in Society* 23 (4), 629–644, doi:10.1080/17430437.2019.1669322
- Stambulova, N. B., Engström, C., Franck, A., Linne, L. & Lindahl, K.** 2015. Searching for an optimal balance: Dual career experiences of Swedish adolescent athletes. *Psychology of Sport and Exercise* 21, 4–14, doi:10.1016/j.psychsport.2014.08.009
- Stambulova, N. B. & Wylleman, P.** 2019. Psychology of athletes' dual careers: A state of the art critical review of the European discourse. *Psychology of Sport and Exercise* 42, 74–88, doi:10.1016/j.psychsport.2018.11.013
- Stambulova, N. B., Ryba, T. V. & Henriksen, K.** 2020. Career development and transition of athletes: The international society of sport psychology position stand revisited. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, doi:10.1080/1612197X.2020.1737836
- Wylleman, P., Reints, A. & De Knop, P.** 2013. A developmental and holistic perspective on athletic career development. Teoksessa: P. Sotiariadou & V. De Bosscher (toim.) *Managing high performance sport*. New York: Routledge, 159–182.